

Zeitschrift:	Museum Helveticum ad juvandas literas in publicos usus apertum
Herausgeber:	Litteris Conradi Orellii et Soc.
Band:	- (1751)
Heft:	23
 Artikel:	De Vesuvio academicae quaestiones in publicis academiae Genevensibus solemnibus a Ioh. Jallabert, [...]
Autor:	Jallabert, J.
DOI:	https://doi.org/10.5169/seals-394702

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 22.08.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

De
VESUVIO
ACADEMICÆ QUÆSTIONES

in publicis Academix Genevensibus Solemnibus

a

JOH. JALLABERT,

Phil. & Math. Professore,

discussæ.

Die VIII. Junii Anno MDCCL.

QUæstionem de Vesuvio moves, Doct. Ju-
venis curiosam & opportunam, cum ocu-
los omnium tenent tot egregia rerum an-
tiquissimarum monumenta ab ævo Titi
Vesuviano cinere & terris ambustis seu liquefactis
cooperta, quæ nuper, immo & singulis diebus in
lucem proferuntur. Verum ista, quorum de-
scriptio amœnitatis plena foret, in Academicis
hisce Comitiis, in quibus tam multæ tamque
variæ sunt dicentium provinciæ, fuse, ut par es-
set, persequi non licet. Itaque ut tibi faciam fa-
tis, descripto paucis monte Vesuvio, præcipua
argumenta, quibus Viri diversarum gentium Aca-
demici statuunt hunc montem ante Titi memori-
am, ignes saxaque liquefacta evomuisse, expen-
dam: Secundo Vesuvium hodiernum cum prisco
comparans, & utriusque molem æstimans, mon-

tem illum ampliandis non modo radicibus, sed & obtegendis ad requisitam altitudinem circumjacentibus campis parem fuisse, vincere conabor.

Assurgit Mons Vesuvius ad oram Neapolitani sinus, eminens in aperta planicie. Solitarius est, & ab aliis montibus sat magno intervallo dirematus, singulari continuaque orbita contentus, circuitu 25. fere millium cannarum Neapolitanarum, senis pedibus Gallicis propemodum æquipollentium. Basis proinde diameter est circiter octo millium: Ex suæ altitudinis fere medio mons ille in duos vertices secedit, uni communique basi inhærentes, intermedia valle *Atria* dicta, unde scinditur mons, ac bisfurcus attollitur. Vertex borealis, [nunc Mons *Summa* vocatus] altior est mari cannas septingentas & viginti: australis vero sexcentas & octoginta sex. Horum juga distant inter se cannis circiter trecentis & quadraginta; inferius autem, ubi valle *Atria* dirimuntur, centum & quinquaginta. Hæc itaque vallis, cuius solum dimidiæ obtinet montis altitudinem, manet alta Cannas fere tercentenas & sexaginta. Borealis jugi facies interior, qua vallem spectat, prærupta est, exesis ambustisque veteri conflagratione rupibus horrens, atque in orbem semi circulo, seu dimidia parte jam minutum inflexa alterum ambit verticem ignium somitem ac emissorem, in semi circuli centro positum; meram lapidum cinerisque compagem, neo nativam primitus, sed vi subinde erumpente factam, scilicet in coni speciem, qualis est si parva magnis conferantur, terræ a talpis egestæ tumor, vel arenarum sponte declivium fastigiata in metam congeries.

ries. Quare *Novi Montis* nomine a *Summa* distinguitur hic vertex, cuius quidem barathrum conum inversum refert, seu vitreum poculum 84. Cannas altum; hujus fundus, fere circularis 50. est latus, os vero supernum 350., ut ejus centrum totius montanæ basis centro satis respondeat. Sic omnia ex Actis Academiæ Neapolitanæ, post annum 1737.

Primævi montis in metam surgentis unicus erat vertex, non minus amoenus quam fructuosus, ut patet ex eleganti apud MARTIALEM carmine, qui cum Titi tempore vixisset, vidi virentem & atrum deinde ex favillis montem. (a)

Hic est pampineis viridis modo Vesuvius umbbris &c.

De hoc incendio, atque montis tristi immutatione præclare quoque SILIUS ITALICUS, STADIUS, & VALERIUS FLACCUS, qui sub Vespasianis floruerent.

Planus STRABONI visus vertex, mox eruptione sub Tito factus est in medio concavus, & multo magis etiam excavatus sequentibus incendiis, ut ævo Dionis atque etiam Procopii ad amphitheatri formam quam maxime accederet, ignibus ex ejus medio seu centro erumpentibus. Nec vero ulla est memoria geminati verticis ante maximam anni 1631. cladem, quæ faciem vertisse montis videtur. Etsi autem tantum mutatus ab

Cc 3 illo

(a) Lib. IV. 44.

illo Strabonis, oculis tamen sese offert imago
mutili tanquam Amphiteatri, borealium scilicet
rupium semi-circularis circa novum verticem
præcinctio, tum etiam residuus ad Austrum cir-
cumductionis apex, in quam certe partem, ut in
occiduam, nunc proniiores esse igniti torrentes
solent; nec mirum adeo si hæc plaga depasta
magis ac deleta fuerit, ubi si terram fodias, ob-
via sunt eorum passim vestigia seu strata alia aliis
superinducta. Qua rerum mutatione depressior
licet indies focus seu somes fiat, omnia tamen eo
situ & aspectu manent, ut ignivomi fictique in
conum verticis idem sit axis ac totius nativi mon-
tis, fere transiens per centra simul hodiernæ vo-
ruginis & veteris Amphitheatri, cuius e media du-
dum ignis erupit, materiis circum circa in plani-
tiem rejectis, partim denique cineritum in medio
verticem seu tumulum semel aut per vices effor-
mantibus. Minuitur jam hic vertex, cuius in
imo gurgite, recens ecce anno 1748. ~~zavocadis~~
caminus asfurgit, eumdem quasi secuturus axem
habens, atque ita probabili ratione deinceps,
quamdiu subjectis ignibus alimentum erit.

Quæ cum ita sint, si contigerunt ante Titum
eruptiones Vesuvii, quæ ut Celeb. Academicis (b) vo-
lunt, nec vi nec numero cedant iis, quæ Titi
tempora fuerunt consecutæ; qui fieri potuit, cum
recentiora incendia hunc montem adeo fractum &
depa-

(b) Voiez Mem. de l'Acad. des inscriptions T. IX. des
embrasemens du mont Vesuve, Lettres sur l'état actuel
de la ville Souterraine d'Heraclee 1751. &c.

depastum fecerint, ut præcedentibus nec scissus nec deformatus fuerit? Cur Plinius Secundus, cur Strabo, aliique nullos describunt crateres & fauces, qui cinerem & ignitos saxorum rivos præteritis Sæculis effuderint? Integer enim adhuc erat Strabonis ætate, nativa facie formaque Vesuvius, ignem licet intus fovens, calidisque aquis ac pumicum genere sic monstrans, ut eundem nihilominus aspectum servaret, nondum subita ruina disruptus, aut deformatus igneis torrentibus. Nullum ergo ante Strabonem stratum, omne est a secutis incendiis; illius verba πλὴν τῆς κορυφῆς, quæ nonnulli vertunt *dēmō vertice*, quasi per vim de montis vertice sustulissent antiquissimæ incensiones, nil aliud sonant, nisi *præter verticem*, adeo ut hic tantummodo significaverit Strabo, *Vesuvium agris cinctum esse, & optimum, præter verticem, qui magna sua parte planus totus sterilis erat.*

At ad Austrum, inquiunt, & uno a mari miliiari, cum effoderetur ad aquam puteus ultra 70. pedes altus, visa fuerunt terræ ambustæ quinque ex intervallo strata, quorum secundo nonnullæ subjacebant Inscriptiones de Pompeiis urbe, cinere & Vesuvianis torrentibus Tito regnante coperta, unde inferunt ibidem pristinas Pompeiorum sedes fuisse, strataque inferiora ante Titum formata fuisse; atque ex eorum cum superioribus comparatione colligunt hunc Vulcanum jam Noachi temporibus, imo, si credere fas est, ante Sæculum ad quod vulgo mundi Creatio refertur, ignes liquefactaque saxa sub auras glomerasse. Verum, nedum istæ inscriptiones figendæ Noachici Diluvii epochæ, vel ætati mundi, præter id quod

Sacri Codices docent, producendæ inservire possint, antiquum Pompeiorum situm nequaquam definire mihi videntur. Etenim ejusmodi monumenta e terra jam olim erui, & altius tolli potuerunt. Ita, verbi gratia, Inscriptiones Herculaneum memorantes ad minimam profunditatem ubi hodie la Torre del Greco repertas fuisse, auctor est CAPACCIO.

Nec eo loco sitos fuisse Pompeios satis constabit, si attendas hanc urbem Herculaneo nobiliorē & celebriorem fuisse. M. T. CICERO in Oratione de LEGE AGRARIA præcipuas urbes Campaniæ commemorans, semper Pompeiorum, nunquam Herculanei meminit. Priorem Strabo, Seneca, Dionysius urbem celebrem, posteriorem vero oppidum tantummodo appellant. Pompeiis etiam, teste Vitruvio, fuit Capitolium statuis exquisitis exornatum, unde conicere est plura in ea urbe templa, aliaque bene multa firmissima fuisse ædificia. Qui potuit igitur fieri, ut eodem loco in quo de Pompeiis inventæ fuerunt Inscriptiones, ibidem nulla ruderum vestigia appareant, ut in excavationibus sub villa Portici factis. Quis tot tantasque moles alio abduxit?

Quamvis Geographi personam inducere nequaquam animus mihi sit, si Pompeiorum sedes definire vellem, Tabulæ Theodosianæ Pompeios, Oplontis aquas, & Stabias in triangulo æquilatero, cuius latus est trium milliarum, statuenti, libentius adsentirer; adeoque & ab aquis Oplontis Stabias, & ab illis aquis & ut & a Stabiis Pompeios tribus milliagibus dissitos fuisse. Hinc char-

ta Theodosiana apud ipsam Sarni ripam Pompeios collocat haud secus ac Statius.

Nec Pompeiani placeant magis otia Sarni.

Et disertius Strabo, *Pompeios adluit Sarnus*, fitos nempe duobus passuum millibus a mari, eo in loco ubi nunc extant rudera nomine Civita. Cui quidem sententiæ CAM. PELEGRINO, CLUVERIUS, nec non LUCAS HOLSTENIUS in suis ad Cluverium notis, subscripte. Cæterum notandum est maritimis Pompeios urbem annumerari potuisse, ob ejus portum in ostio fluminis, ex quo naves vel scaphae ad Pompeios usque adverso flumine revehebantur.

Tandem gratis omnino ponunt inter maxima Vesuvii incendia certum ac definitum annorum periodum intercedere. Imo, varios si expendas Historicos qui de Vesuvio scripsierunt, crebras ac ingentes conflagrationes a Titi memoria ad nostram usque ætatem passim perspicies, atque ex hujus montis apice igneos saxonum liquefactorum rivos, quos *Lavam* appellant, ad mare identidem fuisse devolutos. Satin' id tibi non placet, infimum terræ ambustæ stratum 12. palmorum tofacco impositum conjicere potes ab igne, terræ motus, simul & Pompeianæ sub Nerone cladis caussa, profectum, qui mox ignis, exitum diu quærens, rupto monte, viam libi fecit; nec amplius terra, uti solebat, motu quassata est.

Instant Viri Celeberrimi, & objiciunt Saxe illa strata, alia aliis per intervalla superinducta, quæ ad plagam septentrionalem montis Summæ de-

prehenderunt Sanctæ Mariæ Dominicanæ: Luculentæ, ut ajunt, indicia vetustissimarum eructationum, cum ob ipsorum altitudinem, tum quod ibi fluere nequeant Saxorum liquefactorum rivi, ob vallem Atria, quæ meridionalem montis verticem a septentrionali dissociat. Verum ea difficultas ex supradictis nullo negotio solvitur. Nam cum compertum sit, tempore Procopii, id est Justiniani majoris, Vesuvium unico vertice fuisse instructum; imo cum omnino sit verisimile in binâ cacumina montem fuisse distractum tantummodo anno 1631., quo Vesuvium insignes mutationes subiisse, atque ex septem novis crateribus detonuisse tradunt Historici, per tempus sat longum post Titum igneis torrentibus versus montis Summæ boream defluendi ea facultas fuit data. Nec adeo mirum si in ipsis radicibus terra a vertice devoluta ad 37. cannas extuberet, potissimum si in locum effossum, quondam humillimum, Vesuviani torrentes per declive dorsum in subjectam vallem provoluti, & in plures ramos, pro locorum situ & opportunitate diffusi, facilius sese exonerarunt.

Id nunc expediendum supereft, ut scilicet mensuras colligam totius materiæ quam Vesuvius in planitiem egessit, nec non quæ fuerit a Strabonis ævo montis imminutio. Positis ergo montanæ orbitæ radio Cannarum quater mille, stratorum extensione si velis mille, & altitudine decem, quæ est propemodum altitudo materiæ prisco Herculani solo superstratæ, erit incrementi totius quantitas ducentarum & octoginta millionum Cannarum cubicarum, eadem fere si protensis ad bis mille

mille Cannas, pauloque inclinatis stratis sensim altitudo minuatur: Unde si talis quantitas materiæ egestæ circiter adæquet Vesuvii vacuitatem, non est quod dicamus montem ante Titum erupisse, vel quod eodem recidit, alia jacere strata sub ipso Herculani solo. Vix autem major esse quantitas potest, siquidem a parte boreali & orientali dum materia fluere cessavit; Australem vero & occiduam nunc ut olim frequentat. Quin etiam in his partibus non æque omne solum attollitur, nec Vesuvio pariter obnoxium est ac Herculaneum vel Pompeianum, unde mensuræ modulus petitur. Pendet enim a vento directio cineris pumicuve, fluentis vero materiæ sic a declivitate, ut ex innumeris plagis una tantummodo trajiciatur: Eructatio anni 1737. post illas Titi & anni 1631. cineris fluentisque materiæ copiosissima, vix planitem palmis quinque auxit, qui circumquaque dicto modo distributi decimam sextam partem quantitatis definitæ conficiunt. A Tito quidem numerantur eruptiones 26., sed quarum pleræque nullum stratum reliquerunt.

Tantumdem jacet materiæ stratæ, quantum ejecta a monte fuit, seu quantum in ipso vacui patet, cuius vacui mensura dabitur, si forma naturalis ad geometricam proxime similem & æqualem reducatur. Animo itaque finge antiqui Vesuvii partem interiorem instar cylindri partim vacui, Amphitheatrum Vesuvianum quale Dionis & Procopii ætate fuit, diametro & altitudine æquantis, id quod a vero parum abesse videtur; hujus cylindri diametro & altitudine datis, capacitatem trecentorum septuaginta & amplius millionum

Can.

Cannarum levi computatione deprehendes. Jam vero oris & fundi voraginis diametro ejusque altitudine cognitis, quot Cannarum cubicarum sit capax gurges compertum habebis; quibus de austriño vertice cono item truncato simili demtis, cuius verticis dimensiones supra retulimus de ignivomi Vesuvii soliditate, nimirum septuaginta & quinque millionum fere cannarum cubicarum constabit. Quas rursus si tollas de jam dicto cylindro, erit cylindri vacitas vel ejecta materia circiter trecentorum millionum Cannarum cubicarum, satis, ut vides, pro quantitate planitiei substrata; maxime si densior olim intra montem, nunc cinis extra seu pumex plus occupat spatii. Quod si etiam illud addimus, quod recte addi potest, ingentes amplaque cavernas sub Vesuvio adjacentibusque locis passim occurtere, concedetur profecto ultra bis mille Cannas strata extendi posse.

T A N T U M.

IN.